Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zamankbr.ru

ЗАМАН

Геуюрге кюн, 10 ноябрь, 2015 жыл
№ 215 (19886)

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

КЕНГЕШ

Элбрус - битеу Россейни хазнасыды

Тюнене Къабарты-Малкъаргъа Россей Федерацияны Шимал Кавказны ишлери жаны бла министри Лев Кузнецов жумуш бла келгенди. Федерал къуллукъчу бла КъМР-ни Башчысы Юрий Коков «Эльбрус» турист-рекреация комплекс тау-лыжа сезонгга къалай хазырланнганына къарагъандыла.

Бусагъатлада 3850 метр бийикликде тартылгъан канат жолну ючюнчю кесегинде ахыр жумушла тамамланыла турадыла. Лыжалада учарча жерле кенгертилгендиле, трассала тап халгъа келтирилгендиле.

-Элбрус,-деп чертгенди министр кенгеше,- Шимал Кавказны курортларыны араларында бек деменгили проектди. Кеси да къыралны жанындан болушлукъ алгъан юч проектден бириди. Аны шёндюгю заманнга келишген халкъла аралы даражалы курорт болургъа битеу онглары бардыла. Былтыргъы сезонда республикагъа келген туристлени саны иги кесекге ёсгени тохташдырылгъанды. Алай аны онглары аны бла чекленип къалмайдыла. Курортну айнытыу гитче эмда орталыкъ бизнесни кёллендирликди, къошакъ ишчи жерле берликди, налогладан тюшген файданы да кёбейтирикди.

Кенгешде белгиленнгенича, къырал багъалы инфраструктурагъа, жоллагъа, къоркъуусузлукъгъа иги кесек ахча сала эсе, аны ол кыйыны къайтыргъа керекди. Башха тюрлю болур амалы жокъду. «Бу кимден эсе да бирден кимге эсе да къалгъан жер тюйюлдю, бу Къабарты-Малкъарны, битеу Россейни да хазнасыды»,-дегенди Юрий Коков.

Кенгешни ишине «Шимал Кавказны курортлары» АО-ну генеральный директору Олег Горчев, КъМР-ни курортла эм туризм министри Сергей Шагин да къатышхандыла эмда сёлешгендиле.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Тинтиу

Юрий Коков Сабий чыгъармачылыкъны къаласыны къурулушун кёре баргъанды

КъМР-ни Башчысы **Юрий Коков** Нальчикде Сабий чыгъармачылыкъны республикалы юйюню къурулушу не халда болгъанына къарагъанды. Къошакъ билим бериу жаны бла бу къырал учреждение Россейде бек уллуладан бири боллукъду. Аны хайырланыргъа берирге хазырлана турадыла.

Бусагъатда боюу,акълау ишле бардырыладыла, видео бла къарауну системасы, от тюшгенлей белги берген оборудование, ич эмда тыш инженер ызла салынадыла. Кёп да бармай а окъуу керекле бла мебель алынырыкъдыла.

Тийишли министерстволары бла ведомстволары, подряд организацияланы таматаларына мекямны тийресин тап халгъа келтирирге, тышын жарытыргъа, транспорт бла жалчытыуну мадарларын этерге борч салыннганды.

Бюгюнлюкде объект 85 процентден асламгъа хазырды. «Сабийликни академиясы. Кюн шахар» деген билим къаланы къуучлы халда ачылыуун 2015 жылда 25 декабрьде бардырыргъа белгиленеди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

ПРОИЗВОДСТВО

«Троттер» алгъа таукел къарайды

Чегем районда «Троттер» завод газны эм бензинни ташыучу техника чыгъарады. Бу предприятие къуралгъанлы тогъуз жыл болады. Аны продукциясына сурам жылдан-жылгъа ёседи. Шёндю къуралны экономикасы артыкъ иги халда болмагъанлыкъгъа, анда иш тохтаусуз барады.

Предприятияны башчысы Анзор Тхамоков билдиргеннге кёре, газны ташыучу техникагъа сурам артыкъда игиди. «Озгъан жылны ахыр айларына дери тыш къырарла, сёз ючюн, Турция бла, конкуренция болгъанды. Кёпле оборудованияны андан сатып алып тургъандыла, Россейде чыгъарылгъаннга артыкъ уллу ышанмай. Алай энди уа, долларны багъасы кётюрюлгенли, бизни продукциябызгъа эс бурулгъанды», - дейди ол.

Заводну бюгюнлюкде иги производствону онглары бардыла. Аны билимли инженерлери, уста ишчилери, сатыу-альыну бардыргъан бёлюмю болгъанын да белгилейди Тхамоков. Предприятияда бир айны ичинде быллай беш-алты техника чыгъарылады. Бары да заказла бла. Бир машина 20-30 кюнню ичинде жыйыщдырылады.

Шёндю завода РФ-ни Минпромуну Шимал Кавказда промышленностьну айнытыу жаны бла программасына къошулургъа умут этедиле. Бу проект жашауда бардырылып башланса, жангы производство къуралгъанлыкъды. Аны бла компания бир айгъа быллай 100 машина чыгъарып башларыкъды. Ишге да энтта да 400 адам алыргъа боллукъду. Бюгюнлюкде мында битеу да 70 адам урунады. Анзор Тхамоков билдиргеннге кёре, проектни багъасы 4 миллиард сомду.

Жангы, кенгертилген предприятияны иши жетишимли боллургъуна аны башчысы толу ышанады. Быллай техниканы рыногунда бардырылгъан тинтиуле да анга сурам иги болгъанына шагъатдыла. «Жангы ишчилени хазырлау жаны бла болум артыкъ иги тюйюлдю, алай мында да амал табаргъа боллукъду», - деп, ол адамланы тышына окъургъа жиберирге, бери да преподавательени чакъырыргъа боллугъун белгилегенди.

Алай бла проектни юсюнден министерствогъа предложенияны быйылны ахырына дери жиберирге оноу этилгенди. Компанияны башчысы айтханнга кёре, анда аны дурус кёрселе, производствону 2017 жылда окъуна кенгертип башларгъа боллукъду.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъалауну юсюнден
Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

Къуллукъ борчларын юлгюлю толтургъанлары, жамауат низамны жалчытыугъа энчи кыйын салгъанлары ючюн Къабарты-Малкъар Республиканы Сыйлы грамотасы бла саугъаларгъа

Карманов Алексей Викторовични –Къабарты-Малкъар Республикада Ич ишлени министерствосуну Энчи техника жумушланы бюросуну таматасын

Нагоев Аслан Асланбиевични - Къабарты-Малкъар Республикада Ич ишлени министерствосуну оператив-излеу (къырал къорууларгъа керек болгъан адамланы къоркъуусузлукъларын жалчытыу) бёлюмюню таматасын

Озроков Анатолий Аскарбиевични - Къабарты-Малкъар Республикада Ич ишлени министерствосуну оператив-излеу бюросуну таматасыны орунбасарын

Улбашланы Аскербийни жашы Муратны - Къабарты-Малкъар Республикада Ич ишлени министерствосуну Экстремизмге къажау кюреш жаны бла арасыны таматасыны орунбасарын.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Ю.КОКОВ**

Нальчик шахар, 2015 жыл 9 ноябрь, №164-УГ

Парламент

Жолла къыш кезиуге хазырмыдыла?

КъМР-ни Парламентини президиумуну кезиулю жыйылыуунда «правительстволу сагъатны» чеклеринде Къабарты-Малкъарда жолланы къыш кезиуге хазырлауну вопросларына къаралгъанды.

КъМР-де Жол мюлк жаны бла Управлениянны таматасыны орунбасары **Жарашуланы Алим** докладында келтирген шартлагъа кёре, бюгюнлюкде республиканы жолларында 789,9 миллион сом багъасы жангыртыу ишле бардырылгъандыла. Быйыл КъМР-де жол мюлкню халын тапландырыугъа 3,2 миллиард сом бёлюннгенди, ол санда федерал бюджетден - 534 миллион, республика анга 2,6 миллиард къошханды.

Докладчы айтханыча, къыш кезиуде жоллада къоркъуусуз жюрюуге бир тюрлю чырмау боллукъ тюйюлдю. Бюгюнлюкде бузлауукъгъа къажау 5380 тонна материал сатып алынгъанды. Подряд организациялада 12 грейдерлери, 11 погрузчиклери, 27 башха транспортлары барды. Къышда уа ала жолланы кюн узуну ариулап турлукъдула.

Нальчикни администрациясыны таматасыны биринчи орунбасары **Анатолий Тонконог** а къышха хазырланыу жумушла шахарда къалай толтурулгъанларыны юсюнден билдиргенди. Нальчикни бюджетинде жол мюлкге 340 миллион сом белгиленеди. Андан 40 миллиону орамлада объектлени тапландырыргъа къоратылады. «Нальчикни администрациясы бардыргъан ишге да къарамай, шахарда жоллада болум осалды. Энтта водительлени бла жаяу баргъанланы къоркъуусузлукъну жорукъларына юйретиу, жолланы тапландырыу, маршрут таксилени азайтыу жаны бла жумушланы толтururгъа керекди», - дегенди ол.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Белгилеу

Октябрь революциягъа - махтау, Ленинни эсгертмесине - гюлле

7 ноябрьде Нальчикде Келишиулюкню майданында Ленинни эсгертмесини аллында къолларында къызыл байракълары бла адамла жыйылгъан эдиле. Аланы арасында тамата эмда жаш тёлюню келечилери бар эдиле. Ала, кюнню суукъгъунда да къарамай, Октябрь социалист революцияны 98-жыллыгъын белгилерге жыйылгъан эдиле. Митингни РФ-ни Коммунист партиясыны регион бёлюмю къурагъанды.

Аны ача, Парламентни депутаты – регион бёлюмню таматасы **Борис Паштов** ол сагъатда Москвада да уллу парад бла тургъанын белгилегенди. «Арт заманда бу байрамны даражасы ёсгенди, келир жыллада уа ол битеу къыралда да белгилениргине ишеклигим жокъду», - дегенди.

Борис Султанович 74 жыл мындан алгъа уа Москвада Къызыл майданда болгъан параддан аскерчиле тюзюнлей урушха кетгенлерин эсгертгенди. «Ол къыралда халкъны, битеу миллетлени, адамланы да бирликлерини белгиси болгъанды. Бизни къырал ол къанлы урушда бир ниетлиликни хайырындан хорлагъанды», - деп ол Къабарты-Малкъарда белгили поэтле Къулийланы Къайсынны бла Алим Кешоковну араларында урушну кезиуюнде туугъан шуёхлукъну юлгюге келтиргенди.

Сёзюню ахырында Борис Паштов совет къыралны, коммунизмни ниетлери бюгюн да жашагъанларын, ала магъаналылыкъларын тас этмегенлерин чертгенди. «Хау, СССР-де кемчиликле да бар эдиле, алай коммунизмни мурдору бюгюлмезлик кючдю», - деп кёшханды эмда жыйылгъанланы байрам бла энтта бир кере алгъышлагъанды.

Ызы бла алайгъа келгенле митингни эсгертиулерине тынгылап, аны жанлы къол кётюргендиле. Ахырында уа коммунистле Ленинни эсгертмесине гюлле салгъандыла.

Митингден сора КПРФ-ни регион бёлюмюню 7 пленуму болгъанды. Анда келир жыл айырыу кампаниягъа хазырланыуну эм бардырыуну вопросларына къаралгъанды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.
Суратла авторнудула.

Жамауат палата

Интернатлагъа ахчаны азайтыргъа жарамаз

КъМР-ни Жамауат палатасыны кезиулю жыйылыуунда къыяулу сабийлеге билим бериу онгла, борчлу халда медицина страхованияны территориялы фондуну иши, власть органлада жамауат советлени болумлары сюзюлгендиле.

Палатаны билим бериу, илму, жаш тёлю политика, спорт эм туризм жаны бла комиссиясыны башчысы Пётр Иванов белгилегенича, къыралгъа быллай саусуз сабийлеге къалай болушханына кёре багъа бичилгенин чертгенди. «Россейни социальный политикасында бу проблемагъа аслам магъана бериледи. Алай сакъат балаланы саны жылдан-жылгъа ёсюп барады. Алагъа тийишли билим берир муратда Россей, республика даражада да энчи законла чыгъарыладыла. Ала Прохладный шахарда, Приближная станицада бла Заюково элде коррекциялы интернатлада къалай толтурулгъанларын билир ючюн, палатаны комиссияларыны келечилериндан ишчи къаум къуралгъанды. Ол бу учреждениялада окъутуу РФ-ни Билим бериу эм илму министерстволарыны буйругъуна кёре бардырылгъанын, шёндюгюлю излемлеге келишгенин ачыкълагъанды», - дегенди ол.

Пётр Мацевич социальный магъаналы коммерциялы болмагъан организацияла да сакъат сабийлеге, аллай балалары болгъан юйюрлеге, кълайлары азлагъа дайым болушханларын да белгилегенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жазылыу - 2016

«Заманны» - хар таулу юйюрге

Хурметли окъуучула!

«Заман» тарыхыбызны ачыкълауну, культурабызны айнытыуну, тилибизни, адет-тёрелерибизни сакълауну дайым къайгъысын кёреди. Дагъыда жаш тёлюню ахшы юлгюледе юйретиуню, ол адепли, окъуулу, хунерли болун ёсюню баш борчуна санайды.

Алайды да, жазылыгъыз, алыгъыз, окъугъуз ана тилибизде чыкъгъан газетни. Анда басмаланнган материалла бла сабийлеригизни, туудукъларыгъызны шагъырей этигиз. Ийнаныгъыз, ол хар таулу юйюрге жангыз да игилик келтирликди.

«Заман» газетни редколлегиясы.

Бизни индексибиз - 51532

Жолла къыш кезиуге хазырмыдыла?

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Анатолий Тонконог айтханыча, ахча жетишмегенини хатасындан толтурулмай кьалгъан жумушла да бардыла. Ол санда Къабарты, Эльбрусский, Калюжный, Комаров атлы орамла жангъыртылмагъандыла, Головко/Калюжный, Суворов/Идаров, Шогенцуков/Кешоков атлы орамла бирге кьошулгъан жерлени кенгертирге мурат бар эди да, ол да толтурулмагъанды. «Аланы тамамлар ючюн ахча кьоранчла уллу боллукъдула, шахарны кесини аланы этерге кьолундан келлик тюйюлдю. Алай ол жаны бла программалагъа федерал эм республикалы бюджетледен субсидияла берилселе, халны талпандырыргъа онг боллукъ эди», - деп кьошханды.

Депутатланы докладчыгъа соруулары кёп эди. Бюджет, налогла, финансла жаны бла комитетни башчысы **Михаил Афашагов** жолла хазыр болгъанларын бла кьалгъанын тюзюн айтырын тилегенди. Анатолий Тонконог битеу белгиленнген жумушла толтурулгъанларын, жолланы кьыш кезиуге хазырлыгъы 70-80 процентге жетгенин чертгенди.

Законлукъ эм право низам жаны бла комитетни башчысы **Грант Мовсисян** а шахарда жаяу адамлагъа жолну ётерге эркин этилген жерле асыры кёп болгъанларын чертгенди. Ол айтханыча, жаланда Ленин атлы проспектде 16 «зебра» барды, ол санда не школла, не сабий садла болмагъан жерледе да. «Жолну жаяу ётерге жараулу жерле барысы да ГОСТ-ха келишеди. Алада салынгган дуппурчукъланы юслеринден айтханда уа, жаяу баргъанла ала не кьадар кёп болур жанлыдыла», - дегенди докладчы.

КъМР-ни Парламентини спикерини орунбасары **Натби Бозиев** законла чыгъарыучу органны профильли комитетине бу вопросну сюзюп, аланы законлагъа бузукълукъла этип салгъанланы жуаплы тартыуну низамын излерге предложение этгенди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствону Парламентде бла сюд органлада келечиси **Мадина Дышекова** уа Тлостанов атлы орамда тротуарда жаяу баргъанланы кьоркъуусузлукъларын жалчытыуну вопросун кётюргенди. Анатолий Тонконог аны тинтирге сёз бергенди. Спорт эм туризм жаны бла комитетни башчысы **Мурат Карданов** а кече Ленин атлы проспект бла Толстой орам бирге кьошулгъан жерле кече жолну жаяу ётгенлени кьоркъуусузлукъларын жалчытыуну юсюнден айтханды. Кече жол тюбюнде переход жабылып, водителле уа адамла жолну ётерлерин сакъламайдыла. «Ингирде сагъат тогъузгъа дери переходну жапмай кьоярга жарамаймыды?» - деп соргъанды ол. Анатолий Тонконог айтханыча, ол объект арендагъа берилипди, ол бу проблеманы

аны алгъан адам бла бирге сюзерге сёз бергенди.

КъМР-ни Парламентини Председатели **Татьяна Егорова**, жауунланы кезиую башланнганын белгилеп, Нальчикге жоллада сууну жутхан канализацияла не халда болгъанларын соргъанды. Докладчы айтханыча, бу проблема артыкъда магъаналыды. «Шахарны тёбенгги жанында канализация бирге кьошулупду. Алай санитар-эпидемиология жорукълагъа кёре уа, жауун жыйылгъан суу бла канализация башха болургъа керекдиле. Бюгюнлюкде уа Градостроительство жаны бла регион илму-излем эм проект институт бла келишим этилгенди, анга кёре Нальчикни 2040 жылгъа дери Генеральный планы жарашдырыллыкъды. Бу проблема да аны чеклеринде кетерилликди», - деген ол.

Татьяна Егорова Толстой эм Ахохов атлы орамлада машиналагъа жаланда бир жанына барыргъа эркин этилгени оюмлу оноу болмагъанын чертгенди. Орамлада пробкала кёбейгендиле. Анга адамладан тарыгъыула келедиле. Ол мындан ары быллай оноула чыгъарылырдан алгъа аланы специалистле, жамауат бла бирге сюзерге чакъыргъанды.

Парламентарийле жолланы талпандырыу хайырлы болмагъанын, Нальчикге кирген жолланы кёбейтиргъе кереклисин да айтхандыла, башха предложенияла да этилгенди. Ала барысы да жыйышдырылып, жууаплы ведомстволагъа эсгертиуле кьабыл этилгендиле.

Президиумда уа 2016 жылда эмда 2017-2018 план жыллада КъМР-де борчлу халда медицина страхованияны жер-жерли бёлюмюню бюджети сюзюлгенди, келир жылны бюджети жарашдырылгъана бла байламлы бир-бир законлагъа тюзетиулеге кьаралгъанды, «КъМР-де физкультурада эм спортда халланы талпандырыуну юсюнден» законнга тюрлениуле да сюзюлгенди.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

ЖКХ

Кёп фатарлы юйлеге тынгылы ремонт - алада жашагъанланы борчуду

Белгилисича, РФ-ни Жашау журт кодексине эмда КъМР-ни 62-РЗ номерли законуна (22.07.2013) кёре, быйылдан башлап бизни республикада кёп фатарлы юйлеге этиллик тынгылы ремонт ючюн ахчаны фатарланы иелери кеслери жыяргъа керекдиле. Аны адамла хар ай сайын энчи счётха ётдюреди. Быйыл аны ёлчеми бир квадрат метр ючюн 6 сом 22 капекге кёре тергеледи.

Жашау журт сферада быллай тюрлениуле боллугъуну юсюнден аллындан окъуна бир ненча кере айтылгъанды. Газетледе, телевиденияда публикацияла, бериуле болгъандыла. Алай бла жангы тёлеуню квитанциялары адамлагъа (бизни республикада) быйыл январь айда келип тёбирегендиле.

Бу иш башланнганлы кёп кьалмай бир жыл болады. Ол кезиуде кьаллай кемчиликле ачыкъланнганларыны, адамла бу жангычылыкъны кьалай кёргенлерини юсюнден «КъМР-де кёп фатарлы юйлеге тынгылы ремонт этиу жаны бла регион оператор» деген фондну таматасы Альберт Кильчуков кёп болмай Басманы юйюнде бардырылгъан «тёгерек столда» айтханды.

- Тынгылы ремонт этиу программагъа оюла тургъан юйле эмда общежитияла кирмейдиле, - деп ангыпатханды ол. - Къабарты-Малкъарда программагъа кирген журтланы саны 2144 болады. Законда айтылгъанына кёре, энди тынгылы ремонт ючюн ахчаны кёп фатарлы юйледе жашагъанла кеслери тёлерикдиле. Аны ючюн тёленирик ахчаны эки жерге ётдюрюрге эркинлик бериледи.

Биринчиси регион операторну счётуду. Анда жыйылгъан ахчагъа юйлеге ремонт кезиу-кезиу этиледи. Башхача айтханда, тизмеде болгъан юйледен бегирек тозурагъанлагъа мадар биринчиден этиледи.

Экинчи амал – хар юйню энчи счётун кьурауду. Аны ТСЖ, ЖСК, УК неда Регион операторну атыз бла Россейни банкларындан биринде (кьолайы эм азы бла 20 миллиард сом болгъан) ачагъа боллукъду. Алай ахчаны жыйыу, квитанцияланы ташыу, эсеплеу, ишни бардыру да кеслерини (юйде жашагъанланы) борчлары болады. Ремонт ишлени ким бардырлыгъын да ала кеслери сайларгъа эркинди. Бу амалгъа кёчер ючюн, фатарланы иелерини ючден экиси хау дерге керекдиле. Алай бу амалны сайлап, ахчаны уа экиден бирин окъуна жыяргъа кьолларындан келмесе, жашау журт инспекция ол юйню регион операторну счётуна кёчюрлюкдю.

Ахча кьайры жыйылгъаны башха тюйюлдю – операторну огъесе юйню кесини энчи счётуна – ол жаланда тынгылы ремонт этиуге кьоратылыргъа керекди.

Жангы юйле хайырланыугъа берилгенден сора бир жыл озгъан эсе, бу программагъа кирирге боллукъдула. Ол заманны беш жылгъа дери созаргъа боллугъун бла кьаллыгъын хар регион кеси тохташдырады.

Тынгылы ремонтха юйню башын, фундаментин, тыш жанын, ток, газ, суу ызларын, жылыу бла жалчытыучу сетьлерин, подвалын жангыртыу, лифтлерин алышындырыу жумушла киредиле. Алай бу тизме толу тюйюлдю. Регионла анга юйню кьабыргъаларыны тыш жанларын энчи материалла бла жылыракъ этиуню, юйню башыны конструкциясын тюрлендириуню эм башха мадарланы да кьошаргъа боллукъдула. Юйледе бу ишледен башха жумушлагъа кереклиси бар эсе, анга ахчаны адамла кеслери жыяргъа керекдиле.

Кильчуков айтханнга кёре, ахча шёндю артыкъ иги жыйылмайды. Ол аны сылтауун адамланы бу ишни юсюнден толу ангылаулары болмагъанында кёреди. Бу ишни юсюнден бир тюрлю соруулары болгъанлагъа **8 (800) 700-64-12** телефон бла сёлешсинле. Регион программа бла уа **http://kapremontkbr.ru** сайтда шагъырейленирге боллукъду.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

БАЙЛАМЛЫКЪЛА

Абхазлы школчула Адиюхда къонакъда

«Къонакъбайлыкъ» проект кесини ишин андан ары бардырады. Озгъан байрым кюн аны чеклеринде Адиюхда 26 номерли орта школгъа Абхазия Республикадан къонакъла келгендиле. Адиюхчула алагъа жарыкъ тюбегендиле. Кьабакъ эшикни эки жанында Россей Федерациясы, Къабарты-Малкъарны эмда Абхазия Республиканы байракълары чайкъала эдиле. Школгъа кирген жерден башлап жыйылыуна бардырылыучу залгъа дери кьабыргъала тюрсюнлю шартла бла жасалып эдиле. Залда да хар зат келгенни кёлюн кётюрюрча, кёзлерин жарытырча омакъ эди. Столланы юслеринде уа къонакъланы,алагъа къонакъбайлыкъ этериклени да тукъумлары жазылыпды: Цукуа-Коновла, Дзебуадзе- Мготовла, Агрба-Карабугаевле, Гулия- Харзиновла, Агрба –Жангериевле.

КъМР-ни Граждан обществону институтлары бла байламлыкъла къурау эмда миллетлени ишлери жаны бла управлениясыны бёлюмюню таматасы Аслан Закураев а абхазлы жашладан экиси Нартан элде тенглерини юйлеринде турлукъларыны юсюнден билдиргенди. «Къонакъбайлыкъ» проектге жамауат организацияланы келечилери да къатыша башлагъанларын, быллай тюбешиуле миллетлени, халкъланы, динлени араларында келишиулюкге себеплик этгенлерин, ала бюгюнлюкде биютюн бек керек болгъанларын чертип айтханды.

КъМР-де Абхазлы доброволецлени союзуну председатели Казбек Яхогоев бу иш аланы организацияларыны себеби бла болгъанын, Абхазиядан онючжыллыкъ къызчыкъладан бла жашчыкъладан бешеулен келгенин, ала мында беш юн турлукъларын билдиргенди. «Ала бизни халкъланы культуралары, адетлери, тёрелери бла да шагъырейленирикдиле, бек башы уа - бир бирге хурмет этерге юйренирикдиле. Мында жаратылгъан шуёхлукъларын андан ары бардырлыкъдыла»,-деп чертгенди.

Школну директору Замир Бегиев а «Къонакъбайлыкъ» деген проектни ЮНИСЕФ организация да дурус кёргенин ёхтемлик бла айтханды. Абхазлы школчулагъа айланып: «Хош келигиз, сиз республикабызны жаратырсыз деп бек ышанабыз»,-деген.

Школчуланы ашыра келген Мимоза Акуба бла Нанули Хагба да Къабарты-Малкъардан жашла аланы ата журтларыны кьыйын кезиулеринде болушлукъгъа келгенлерин, аны бла да чеклеринп кьалмай, артда да кёзкьулакъ болуп турсунларыны айтып, жюрек ыразылыкъларын билдиргендиле. Къабарты-Малкъардан жашланы бла кьызланы алагъа солургъа келирге чакъыргъандыла.

Адиюхчу школчула ол юннге ахшы концерт программа да хазырлагъан эдиле.

Шабат кюн а Абхазлы доброволецлени союзуну членлери къонакъланы Чирик кёлге, Чегем чучхурлагъа да элтгендиле, Нальчикни айбат жерлерин да кёргюзтгендиле.

Абхазлы кьызла бла жашла юйлерине кеслери алларына угъай, Адиюхдан бла Нартандан тенглери да къатыштыкъдыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

Документле

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну 2007 жылда 19 июльда чыгъарылгъан 173-ПП номерли бегими кючюн тас этгеннге санауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну БЕГИМИ

2015 жыл 30 октябрь Нальчик ш. №248-ПП

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу **бегим этеди**:

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну «Мекямда жашаргъа жарарыгъын, жашау юйге тынгылы ремонт этерге кереклисин неда жашаргъа жарамагъанын, къоркъуулу халгъа жетгенин, оюп кетерирге кереклисин тохташдырыу жаны бла ведомствола аралы комиссияны юсюнден» 2007 жылда 19 июльда чыгъарылгъан 173-ПП номерли бегими кючюн тас этгеннге санаргъа(Кабардино-Балкарская правда, 2007 ,№222-227).

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели МУСУКЛАНЫ А.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну БУЙРУГЪУ

2015 жыл 30 октябрь Нальчик ш. №707-рп

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну 2015 жылда 27 апрельде чыгъарылгъан 264-рп номерли буйругъу («Официальная Кабардино-Балкария», 2015, №16) кючюн тас этгеннге санаргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели МУСУКЛАНЫ А.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну БУЙРУГЪУ

2015 жыл 30 октябрь Нальчик ш. №710-рп

Къабарты-Малкъар Республикада Жюрек-ыхан тамыр аруулагъа къажау кюрешни жылын бардырыу жаны бла кьурау комитетни Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну 2015 жылда 10 мартда чыгъарылгъан 135-рп номерли буйругъу бла кьабыл кёрюлген кьауумуна быллай тюзетиуле кийиригъе:

а) бу адамланы кьуллукъларын жангыдан былай жазаргъа:

Макоева Э.К.-Къабарты-Малкъар Республиканы саулукъ сакълау министрини болушлукъчусу (кьурау комитетни жууаплы секретары)

Шомахова Л.М.- Къабарты-Малкъар Республиканы саулукъ сакълау министрини болушлукъчусу;

б) кьурау комитетни кьауумундан А.Ю.Дреевны кетерирге.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели МУСУКЛАНЫ А.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну БУЙРУГЪУ

2015 жыл 30 октябрь Нальчик ш. №711-рп

«Кьырал эмда муниципал унитар предприятияланы юслеринден» 2002 жылда 14 ноябрьде чыгъарылгъан 161-ФЗ номерли Федерал законнга эмда «Къабарты-Малкъар Республиканы кьырал иелигинде болгъан ырысхыгъа башчылыкъ этиуню юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы 2001 жылда 21 июльда чыгъарылгъан 70-РЗ номерли Законуна тийишлиликде:

1.Къабарты-Малкъар Республиканы «Наследие» кьырал предприятиясын кетерирге.

2.Къабарты-Малкъар Республиканы Жер эмда ырысхы бла байламлы халланы министерствосу Къабарты-Малкъар Республиканы Культура министерствосу бла бирге бу буйрукъну 1 пунктунда предприятияны кетериу бла байламлы кёргюзтюлген ишлени Россей Федерациясыны законодательствосу тохташдыргъан низамгъа кёре тамамларгъа борчлу этиледи.

3.Бу буйрукъ кьалай толтурулгъанына контроль этиу Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини боюнуна салынады.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели МУСУКЛАНЫ А.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну БУЙРУГЪУ

2015 жыл 30 октябрь Нальчик ш. №712-рп

Къабарты-Малкъар Республикада Борчлу халда медицина страхованияны жер-жерли программасын жарашдыруу жаны комиссияны Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну 2014 жылда 9 декабрьде чыгъарылгъан 753-рп номерли буйругъу бла кьабыл кёрюлген кьауумуна быллай тюзетиуле кийиригъе:

а) комиссияны кьауумуна Н.А.Шамилинаны – Къабарты-Малкъар Республиканы Саулукъ сакълау министерствосуну секторуну таматасын - къошаргъа;

б) комиссияны кьауумундан З.К.Зеушеваны кетерирге.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели МУСУКЛАНЫ А.

Интернатлагъа ахчаны азайтыргъа жарамаз

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

- Алай, жарсыугъа, гитчеликден кьыяулу болгъанланы саны ёсе барады. Россейде ала эки миллионнга жетедиле, Къабарты-Малкъарда уа 5429 боладыла. Аладан 3199 алыкъа школгъа жюрюйдюле. Аладан эки процентин энчи (коррекциялы) халда окъутургъа тийишлиди. Алагъа деп юч учреждение барды. Интернатланы бу тюрлюлерине, сабийлени ата-аналары эркинлик берип, психолого-медико-педагогика комиссия кьарагъандан сора иедиле, - деген ол.

Докладчы бу жаны бла сабийлеге аслам болушлукъ этлыр ючюн не этерге керек болгъанын да айтханды. Бек биринчиден, алагъа, энчиликлерине кёре, билим бериуню энчи стандартын жарашдырыргъа, ала школлада башха окъуучуладан айырмалылыкъны эслемезча тынч, тап онгла кьураргъа, «Доступная среда» программаны толтururуу андан ары бардырыргъа, школланы оборудование бла жалчытыргъа эмда ахшы сынамгъа юйренирге керекди.

КъМР-ни билим бериу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министрини орунбасары Александр Кирин а проблемаланы тинтиуге аслам магъана бергенди. «Хар башха сферадача, мында да эм уллу жарсыу ахчаны жетишмегени бла байламлыды. Сора педагогланы квалификацияларын ёсдюрюрге да керекди. Финансирование тийишлисича бёлюнмегени ючюн, сакъатла бла ишлеген психологланы орта да азайтыргъа тюшгени», - деген ол.

Айтылгъанга шагъатлыкъгъа талай шарт да келтирилгенди. Алай бла Прохладна районну Приближная станицасында интернатда ишлегенлени орта жыл санлары 40-50 жырымы пенсиячыладыла. Нальчикде быллай учреждениялада педагогла-дефектологла андан да аздыла. Аны ючюн сабийлени не Прохладныйге неда Заюковогъа жибередиле. Бу тарихлеге кёре, жууукъ заманда республикада ол жаны бла ишлеялгъан адамла жетиширик тюйюлдюле.

Ачха асыры аздан, келтирилген аш-азыкъны багъасы производительлеге эки-юч айдан сора тёленеди. «КъМР-ни 2015 жылгъа эмда 2016-2017 план кезиуге республикалы бюджетини юсюнден» регион законнга кийирилген тюрлениулеге кёре, окъутуугъа берилген ачханы азайтыргъа оноу этилгенди. Аны себепли ведомство коррекциялы школ-интернатлагъа деп берилген ачханы азайтмаз ючюн къолдан келгенни аямазгъа борчлуду.

Битеу бу проблемала бла байламлы Жамауат палата талай власть органлагъа рекомендацияла жарашдыргъанды. Алай бла Билим бериу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министерство къыяулу сабийлени юйретиу бла кюрешген структураланы араларында байламлыкъла тохташдырыргъа, балаланы законлу эркинликлерин къорууларгъа, аланы юйретигъе кадрла хазырлар ючюн, ыразылны вузларына целевой направленияла къураргъа керекди.

Урунуу, иш бла жалчытыу эмда социальный къоруулау министерство чекленнген онглары болгъан сабийле кечиниргъа, жаш адамла билим алгъандан сора ишчи жерле табалырча этерге тийишлиди.

Ызы бла Борчлу халда медицина страхование фондуну ишине къаралгъанды. Аны республикада бёлюмюню башчысыны орунбасары Галина Полупанова билдиргенича, бюгюнлюкде медицина страхование этиу бла 56 организация кюрешедиле, аладан 46 кьыралныкъыдыла, онбири – энчи иеликдедиле, бири-казнады эмда бири федерал кьырал бюджет учреждениядыла. Аланы ишчилери келген адамланы жумушларына кьарайдыла, консультацияла бередиле, «исси» телефон ыз да ишлейди.

Фонд саулукъ сакълау учреждениясы багъыу ишни кьалай бардыргъанларына да кьайгъырады. Алай бла 2015 жылда 47 медико-экономика экспертиза этилгенди. Ачыкъланнган кемчиликлеге кёре, алагъа 48 354 сом тазир салыннганды.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Акция

Агъачха себеплик

Битеу Россейде, ол санда бизни республикада да, бу кюнледе «Жаша, агъач!» деген ат бла акция бардырылгъанды. Ол жамауатны эсин агъачны болумуна, аны байыкъландыра турургъа кереклисине бурур мурат бла къуралгъанды. Аны чеклеринде КъМР-ни Табийгъат байлыкъла эм экология министерствосу агъач мюлклени къатышыуларыбла республиканы шахарларында бла эллеринде терекчикле орнатханды. Бу ишге жер-жерледе школладан жаш натуралистле да тири къатышхандыла. Акцияны къурагъанла айтханнга кёре, анга жаш минген адам адам къошулгъанды. Къызыл эмен, кюйрюч, къайын, юрге, каштан, жёге терекчикледен битеу да алты мингден асламы салыннганды.

Аны бла да къалмай, эки гектардан аслам жер киркипчикден тазаланнганды.

Андан сора да, специалистле школлада агъачны сакълауну эмда аны санын аслам этиуню магъаналылыгъыны юсюнден лекцияла окъугъандыла.

Бизни корр.

Бюгюн – РФ-ни ич ишле органларында къуллукъ этгенлени кюнюдю

ЖОКЪЛАУ

Министр ёлген полициячыланы юйюрлеринде болгъанды

Къуллукъ борчларын толтургъан кезиуде ёлген полициячыланы эмда ич аскерпеде къуллукъ этгенлени эсгериуню кюнюнде эмда Ич ишлени органларында къуллукъ этгенлени кюнюню аллында КъМР-де МВД-ны башчысы полицияны генерал-майору Игорь Ромашкин ёлген полициячыланы юйюрлерин жокълагъанды.

КъМР-де МВД-ны пресс-службасы билдиргенича, министр кесини эмда Россей Федерацияны Президентини Шимал-Кавказ федерал округда толу эркинликли келечиси Сергей Меликовну да атындан ич ишлени органларында къуллукъ эте тургъан кезиуде жоюлгъанланы юйюрлерине ыспас къагъытла бергенди.

-Сизни ахлуларыгъыз биз, бизни сабийлерибиз, бу аламат жерни битеу халкъы мамырлыкъда тынчлыхат жашау этер ючюн бергендиле жанларын. Ала ючюн сизге сау болугъуз дейбиз, алагъа сизни бла бирге бушуу этебиз. Республиканы Ич ишле министерствосуну энчи составы сизге, ёлген жолдашларыны юйюрлерине да болушлукъ этерге не заманда да хазырды, - деп чертгенди Игорь Ромашкин.

ПРОФЕССИОНАЛЛА

Бек къыйын жумушланы анга ышаннгандыла

Жашуланы Исмайылны жашы Хызыр 1951 жылда Къыргъызстанны Ивановский районуну Сын-Таш элинде туугъанды. Таулу миллет кёчгюнчюлюкден къайтхан жылла аны школгъа барыр кезиуюне тюшгенди. Хызыр Кёнделенде интернатда, ызы бла элде ачылгъан жангы школну жетишимли бошайды.

Билимин андан ары ёсдюрюр мурат бла Къабарты-Малкъар къырал университетге кирир акъыл этеди, алай анга жеталмай къалады. Болсада кёлсюзлюкге хорлатмай, заманын да ёздурмай, аскерге къуллукъ этерге кетеди. Андан къайтхандан сора Къабарты-Малкъарны Ич ишле министерствосу аны СССР-ни МВД-сыны энчи билим берген школуну эксперткриминалист бёлюмюне окъургъа жибереди. Аны бошагъандан сора республикагъа къайтып, министерствоу ара аппаратында тамата эксперт-криминалист болуп ишлеп башлайды.

Алгъан билими бла да чекленип къалмай, Хызыр ишлей тургъанлай СССР-ни МВД-сыны Академиясына заочно окъургъа кирип, «юрист-правовед» деген усталыкъны алады.

Республикада ич ишле органлаза къуллукъ этген жылларда Жашуу улу кесин бийик профессионалча, сайлагъан усталыгъын сюйген адамча кёргюзтгенди. Аны борчуна кертичилиги, ишлеллюгю эсленмей къалмагъандыла. Ол кёп кере ведомстволу эмда комсомол, партия органланы махтау сёзлерине, грамоталарына тийишли кёрюлгенди.

Билимли жашны къуллугъунда да ёсдюргендиле. Ол 1984 жылда шахарны Ленин районунда ведомстводан тышында къалауур бёлюмюню таматасыны орунбасарына салынгъанды. Ол жыл анга майор чын да бериледи. Жыл жарым да озгъунчу уа Хызыры бёлюмню таматасына тийишли кёредиле. Энтта бир жылдан а аны КъМР-де Ич ишле министерствону эксперт-криминалист арасыны таматасыны къуллугъун ышанадыла. Анга кезиулю офицер чын да бериледи – полковник.

Эксперт-криминалист бёлюмню къуллукъчуларына уа, сёзсюз, кыйын да, жууаплы да ишни толтуррга тюшеди. Сёз ючюн, 2007 жылда Къабарты-Малкъарда Лячинкъая этин тийресинде агъачда уучула бла егерле, барысы да бирге тогъз адам, ёлтюрюлген эдиле. Бу къужур иш ол заманда кёплени чамландыргъанды. Ары дери республикада быллай адамсызлыкъ этилмеген эди, уучуланы ёлтюрюп къоймай, алагъа зорлукъ сынатылгъанды. Болсада мурдарланы излерге, аланы тохташдырыргъа керекди. Бу ишде баш жумушланы уа криминалистле тоту тургъанлада. Хызыр таматалыкъ этген араны къуллукъчулары аманлыкъчыла къойгъан ызланы, шартланы жыйыштырыпаланы тинтип, тенглешдирип, мурдарланы тохташдыргъанды.

2005 жылда Нальчикге этилген чабыуллукъну тинтиуню чеклеринде уа криминалистлеге 1032 экспертиза бардырыргъа тюшген эди. Андан сора да, Эксперт-криминалист араны тинтиулеринден сора 2007 жылда Къабарты-Малкъарда Пенсия фондну иелигинде болгъан мекямла ишлетилгенлеринде ачыны тонау бла байламлы 10 иш ачыкъланнганды. Ол кезиуде Жашууланы Хызыр, журналистлени соруулары жууапла бере, ачха кёп санда урланнганын айтхан эди.

Уяналаны Камилни къызы Жансурат бла аза арию юйюр къурагъандыла. Къыз бла жаш ёсдюредиле. Сабийле да аталарыны ызын сайлап, бюгюнлюкде ич ишле органлаза ишлейдиле. Жашлары Алан юрист илмуланы кандидатыды, КъМР-де Ич ишле министерствону бёлюмлеринден биринде къуллукъ этеди. Къызлары Регина да капитан чынны дери ёсгенди.

Жашууланы Хызыр къыралгъа къуллукъ этген жылланы барысын да бирге кёзюсакъ, эллиге жууукъ боллукъду.

АХМЕТЛАНЫ Хажи-Къасым.

Нёгерлерине - ёкюл, юйюрюне - жумушакъ жюрекли ана

Къазийланы Далхатны къызы Азиза Уралда юридический къырал академиягъа киргенинде, андан ары жашауун ич ишле органла бла байламлы этерге акъылы да жокъ эди. Окъуну бошагъанлай, билимли къызны Къабарты-Малкъарны Ич ишле министерствосуну ведомстводан тышында охранасына чакъырадыла. Ол замандан бери озгъан 20 жылны ичинде Азиза управлениядa бет жарыкълы урунуп келеди. Бюгюнлюкде уа келишим-праволу бёлюмге таматалыкъ этеди, полицияны подполковнигиди.

- Ишим сейирди, аны бла бирге уа жууаплыды. Мен управлениядa тамата юрисконсульт болуп ишлеп башлагъан эдим. Башхача айтханда, ишибизде право жаны бла битеу жумушла бизни бёлюмню юсю бла ётедиле, - дейди ол бизни бла ушакъда. – Биз, управлениядa битеу бёлюмлери тамамлагъан ишлени бирге тийишдирип, алагъа багъа бичгенбиз. Ол а тарихле бла байламлы эди. Кадрла, финанс, къуллукъ эм башха жаны бла кёрюмдюлени тинтгенден сора, аланы огъаргъы структуралагъа жибередиз.

Нёгерлеринг игиле эселе, ишингне кюн сайын къууанып келесе, андан зауукълукъ да табаса. Жыйырма жылны ичинде бир жерде къуллукъ этип, алай жашауунда этген сайлаугъа бир кере да сокъуранмагъанын ол коллективни бла байламлы этеди. «Управлениядa бийик билимли, сыналуу, политикаллы адамла ишлейдиле – дейди Азиза. - Профессионал коллективни къурауда уа аны башчыларыны магъанасы улуду. Мен Мифодий Шёвчукну, Сергей Борисенкону, Валерий Шогеновну, аны бюгюнггю таматасы Назир Дышековну, башхаланы да атларын сагъыныргъа сюеме. Ведомстводан тышында охрана Ич ишле министерствода алчы бёлюмледен бири болгъаны да аланы хайырынданды».

Бу байрам кюнде уа органланы ветеранларын эсгермей жарарыкъ тюйюлдю. Управлениягъа келген жаш специалистле аланы юлгеларинде ёсеиле, деп чертеди мени ушакъ нёгерим. Николай Доценко, Тетуулану Къурман, Вера Бережная, Федор Орехов службаны айныууна улу къошумчулукъ этгендиле. Созайланы Ахмат, Муаед Пихов, Уяналаны Фатима эм башхала управлениядaны ишин айныгтыуда, къыралны эм адамланы жанындан жууаплы борчну толтурууда бет жарыкълы ишлейдиле.

Болсада ич ишле органлада къуллукъ этиу къыйын, алай жуаплы борчду. Къуллукъларын толтургъан кезиуде ёлген полициячыланы эсгермей къоярга жарамайды. «Профессионал байрамыбызда мен аланы эсгерип, юйюрлерине ыспас этеригим келеди. Биз барыбыз да бир ишни толтурабиз - адамланы жашауларын, къоркъуусузлукъларын, тынчлыкъларын сакъламакъ. Битеу коллегаларыма, ала бла бирге уа республиканы жамауатына тынчлыкъ, мамырлыкъ, саулукъ тилеригим келеди», - дейди Азиза.

Халкъ тёреледе кесинги махтагъан, жетишимлерингни санагъан айыплы ишди, ол бизни миллет энчилигибизге чюйре келеди. Азиза да ишини, коллегаларыны юсюнден къууанып, ёхтемлик бла айтады, алай сёз кесини юсюнден барса уа, жукъ айтыргъа унамайды, ол ушамайды бизни адетлеригизге деп. Болсада аны биргесине ишлегенле уа жаланда махтау сёзле айтадыла.

УВО-да кёп жылланы къуллукъ этип келген Уяналаны Фатима Азиза ишинде бийик профессионал болгъанын чертгенди. «Ол бизни барыбызгъа да ёкюллюк этеди, не жумушунг бла, соруунг бла келсенг да, аны тынгылы ангылатып, билмеген затларынгы кереклисича юйретип, барыбызгъа да къаты болушады. Алай мени аны ариу тиширыныча, тынгысыз, жумушакъ жюрекли ананыча ачыкъларыгъым келеди. Ол юйюрю, жууукъ адамлары ючюн кесин аярыкъ тюйюлдю», - дегенди.

АБДУЛЛАХЛАНЫ Фатима.

Эсде тутуу

Атлары ёмюрлюкдю

Полициячыланы профессионал байрамларында биогюнлюкде республикада жашагъанланы тынчлыкъларын, мамыр жашауларын сакълагъанла бла бирге жамауат къоркъуусузлукъну, ырахатлыкъны къорулай жанларын бергенлени да сагъынырга тийишлиди.

Арт жыллада, жарсыугъа, Къабарты-Малкъарда ишчи борчларын толтура аманлыкъчыланы къолларындан жюолгъан жашланы саны кёбейгенди. Болсада ала жигитликлери, кишиликлери бла атларын айтдырып, ич ишле органланы тизмелеринде, халкъны эсинде ёмюрлеге къаллыкъдыла.

Сарбашланы Хасанны жашы Магомет бла Арсен Межгихов да ол жарсыулу тизмедиледе. Аланы туугъан кюнлери, жыллары башха эсе да, жууукъларына жашларын бир кюнде асыраргъа тюшгенди.

Сарбашланы Магомет Кёнделенде туугъанды, школну бошагъандан сора аскерге къуллукъ этерге чакъырылгъанды. Андан туугъан элине къайтып, Мусукаланы атлы колхозда водитель болуп ишлеп баштайды. 1999 жылда ол Элбрус районда ведомстводан тышында къалауурланы бёлюмюне ишге киреди.

Сарбашланы Магомет.

Арсен Межгихов.

Анда къуллукъ этген кезиуде полицияны тамата лейтенанты кесин профессионалча кёргюзтгенди, таматаланы буйрукъларын артха салмай толтургъанды, нёгерлерине сакъ болгъанды. Ол кёллюлюгю, буйрукъланы заманында эм тийишли даражада толтургъаны ючюн кёп кере махтаугъа тийишли болгъанды.

Арсен Межгихов а Бахсан районну Заюково элинде туугъанды. Школну бошагъандан сора ол Нальчикде 11 номерли училищеге киргенди. Автослесарь усталыкъ алгъанды. Россейни Сауутланнган Кючлеринде къуллукъ этген жылларында командирлерини махтау сёзлерине кёп кере тийишли болгъан эди. 2005 жылда Межгихов Элбрус районда ведомстводан тышында къалауурланы бёлюмюне киреди.

2008 жылда 12 июльда Сарбашланы Магомет бла Арсен Межгихов Элбрус районда Нейтринода къалауурлукъ ишлени толтура эдиле. Кече 23 сагъат 30 минутда сауутланнган аманлыкъчыла бу объектге чабыуллукъ этип, полициячыланы экисин да ёлтюрюп кетгендиле. Ол кезиуде Магометге 34, Арсенге уа жаланда 26 жыл толгъан эди.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ЮБИЛЕЙ

Кёгет жулдуз чакъса Гонодада

Жашау сынаулада чыныкъгъан

Биз Магомед Ахмедов бла эртеден таныш-быз, Максим Горький атлы Адабият институтда окъугъан кезиюбюзден бери шюёбуз. Андан сора да, Кавказны эки уллу поэтини - аварны Расул Гамзатовну, таулу Къулийланы Къайсынны - бир бирлерин къарындашлача кёргенлерини да себеби болур эди, баям. Магомед бла мен, бюгюнлюкге дери да кесибизни Къайсынны бла Расулну мюридлерине санайбыз. Нек дегенде аланы сейир жашау дерслери – къыйынлыкъланы хорлargъа, жарыкъ умутлагъа иннана жашаргъа, чамдан, кюлкюден къачмазгъа – заманнга бойсунмайдыла.

Адабиятчыланы кёбюсю, жарсыугъа, чыгъармачылыкъны бийигине жаланда кеслери иги да абадан болгъан кезиулеринде жетедиле. Нек дегенде аланы алгъаракъда жазылгъан тизгинлери бираз къарыусузуракълай къалып, иги къанат къатдыралмайдыла. Ол а авторну жюрегинде чыгъармачылыкъ оту алыкъа толусунлай жанып башламагъанданды.

Магомед а жаш заманындан, къаламны къолуна алып тебиреген-инден окъуна аламат чыгъармала жазгъанды. Ала уа чынтты халкъ жырлагъа айланып баргъандыла. Алыкъа сакъал-мыйыкъ урмагъан жашны республикалы газетледе бла журналлада публикациялары бла, радиода, телевиденияда сёлешиулери бла таныгъандыла. Москвада, Александр Алексеевич Михайловну поэзия семинарында, озгъан жыллары чыгъармачылыкъгъа бютюнда бай эдиле. Михайлов а анга, ёз атасыча, кёз-кулакъ болгъанды, фахмулу сохтасын хурметлегенди.

Устаз аны бла институтну ректору Владимир Фёдорович Пименов абитуриент Ахмедовну иш стажы жокъду деп, бийик окъуу юйге алгъаргъа унамагъанына танышханды. Ма бу кезиуде белгили кесаматчы, профессор Михайлов жашха жакъ басханды:

-Владимир Фёдорович, мен билеме аны ишлеген сынамы болмагъанын. Алай бу жашны уллу, аламат фахмусу барды. Аварлы жашны кесими поэзия семинарымда окъуругъун сюеме, жууаплылыкъны да боюнума алырга къоркъмайма...

Бир кесек тырман этерге сюйсе да, ректор профессору тилегин толтурургъа угъай демеди. Ахмед улу Москвада окъууун жетишимли бошагъандан сора, Дагъыстанны Жазыучуларыны союзуну правленини аппаратында ишлейди. Ол кезиуде уа дагъыстан адабиятны бачамасы Расул Гамзатовну Гамзатов бла бютюнда жууукъ шагъырейленди.

Дагъыстанлы акъылман жаш назмучуну къыйын жашау болумлагъа хазырлар ючюн анга кёп сынау иш къургъан сунама. Ахмедов да аладан даражасын тас этмей, бюкдюрмегенлей ётгенди. Ол тёзгенди, аны бла бирге уа жюрегинде азатлыкъны сакълаялгъанды. Бютюнда бег а огъурсузланмагъанды, жаш заманындагъы ийнаныуулукъларына кертичилей къалгъанды. Ол энди да ата юйюню босагъасына, тукъум уясына, от жагъасына, шаудан суучукъгъа, анасыны ауазына, аны бешик жырына элтген жолчукъну барлыгъы бла насыплыды:

Авар тилги – кюнюм къайта артха
Ёлюмсюзлюк биргесине
Къарайма, аламгъача, хар къартха
Минг жыл болгъанча кесиме.

Узакъ ёмюрлени, минг – минг жылланы, къанлы урушланы, къыйынлыкъланы теренлигинден къутулуп, бизге дери жетген, ана тилибизде айтылгъан сёз сабийлерибизге, туудукъларыбызгъа, узакъ учуулларыбызъа ангылашыныулу боллукъмуду? Ма аллай сур, къыйын соруулагъа жораланнгандыла поэтни чыгъармаларыны кёбюсю. Окъуучугъа аны «Къужур азатлыкъ» деген назмусунда мудах, ауур да сагъышларын билдиригге сюерик эдим:

Тобукъланып тургъан бу эркинлик
Келишмей учунган алф акъылгъа,
Алгъын нарда тапдыкъ биз эркелик,
Энди атды ёмюр тутмакълыкъгъа...

Ахмедов бек магъаналы затны сайлайды - Тугъан ташны ажайып жомакъларыны, жырларыны, таурухларыны, ана тилини жарыгъындан, къарыуундан толгъан кючню сакълауну.

Жарыкъландырыу ёмюр бла бизге не келгени, къаллай тюрлениуле болгъанлары белгилиди. Тау адет, намыс, тёре - къайдадыла энди ала барысы да? Къайтмазча жокъ болупму къалгъандыла?..

Ата журтуна кертичи

Магомед, сёзсюз, россейлиди! Бу къыралны кавказ ёхтемлиги, жюрюшю болгъан инсанды. Бюгюнлюкде да, Россейге бек къыйын заманда, озгъан урушланы, къаугъаланы, бютюнда кёп къыйынлыкъ сынагъан Дагъыстанда, поэтге бир такъыйкъагъа да тынчлыкъ берилмегенча кёрюнеди.

Артда назмучу боллукъ жашчыкъ къаяла къыралыны Гуниб районуну Гонода деген аулунда туугъанды. Гуниб а белгили иймам Шамиль тутмакъгъа алынngан жерди.

Ахмедовха туугъан элини, республикасыны, Кавказны, Россейни, саулай дунияны окъуна жарсыулары тынчлыкъ бермейдиле. Нек дегенде ол, чынтты поэтча, къыйынлыкъладан кесини къалкъаны бла туугъан журтун сакълагъанча, чыгъармачылыгъын къатдырады, бютюн жютю этеди къаламын:

Затмадым Ата журтну, сени сайлай,
Мен башхача боламмы хазна.
Ийнаныу жарый, жаза тюз жулдузлай,
Чакъыра эски журт ызына...

Аны поэзиясы дагъыстан эм битеуроссей сёз байлыкъны бийиклигин, арилугъун, шатыклыгъын ачыкълагъан сунама. Бу оюмум жангы тюйюлдю. Жаланда кёрюнюп тургъан, бизге ачыкъ болгъан шартны юсюнден айтханлыгъымды. Анга уа «Литературная Россия» газет Россейни Югуну элли бек иги жазыучусун билир ючюн бардыргъан соруулу рейтинги да шагъатлыкъ этеди. Магомед Ахмедов анда биринчи тёртеуленни санында (Давид Кугультиновну ызындан) тизмеде тёртюнчюдю. Ол а кёп затны юсюнден айтхан шартды.

Кесини дагъыстанлы шюёхуну юсюнден аны чыгъармачылыгъыны ёсюуюне эс бургъанлай тургъан оруслу кесаматчы Вадим Дементьевни Ахмедовну «Тайный час» деген китабына жазгъан сёзюнден бир юзюк келтиригге сюеме: «Аварский поэт стойко и плодотворно продолжает линию родной поэзии, начатую Махмудом, продолженную Гамзатом Цадасой и позволившую взлететь великому таланту Расула Гамзатова, соединяя тем самым начало 20 века».

Аны чыгъармачылыгъында орус поэзияны тёрелери да эсленедиле эм эшитиледиле. Эпиграфларында, назмуларыны атларында окъуна биз анга орус поэтле – Владимир Соколов, Николай Рубцов, Юрий Кузнецов - жууукъ болгъанларын ангылайбыз. Аламат классиклени тизмеси!

Ахмедов кесини сюйген авторларыны чыгъармаларын кёлден биледи. Мен аладан жаланда бир къауумуну атларын айтайым: Пушкин, Лермонтов, Тютчев, Блок, Гёте, Шиллер, Шекспир, Байрон, Лорка, Саади, Хафиз, Рембо, Бодлер, Верлен... Бу назмусун а ол аламат орус лирик Владимир Соколовха жоралагъанды:

Малеевка бла барады Соколов:
Жерге тийсе мужурасы - ачыл шаудан.
Ол сызгъырса, ачыгъюше боран таудан,
Малеевка бла барады Соколов.
Малеевка бла барады Соколов:
Бурдум этеди къар, назму сёзюн сакълай.

Дагъыстан поэзияны сакълауур

Акъылман, закий Расул Гамзатов, айхай да, Магомедни кесини ызындан барлыкъ поэтнича сайлагъанынды, аланмагъанды, ажашмагъанды. Анга Дагъыстанны поэзиясын ол этгенди:

Тенгим, кююп санга, кете кери,
Назму китап, анда бетле сёзден азат,
Анда ийнаныуум - сабий... Бери,
Бу дуньягъа, туумагъанлай къалгъан бир зат...

Магомед Ахмедов кесини жууукъ-тенглерини, дагъыстанлыланы, Туугъан жерини, Ата журтуну, ким биледи, саулай Россейни окъуна, сюйсе-сюймесе да дуусы, сакълауур болуп къалгъанчады:

Жашау бизни алай аман тюйдю,
Жазалмаз аны хазна къалам!
Дагъы жулдуз кёкден жерге тюшдю,
Табармы анга жолну адам?

Ёмюрледен бери да таякъ къайсы динде да, буддизмде, иудаизмде, исламда, христианлада, католикледе болсун, керекли да, тийишли да затча жюрютюлгени, ышаннгылы жол нёгерге да саналгъанлай келгенди. Таякъны философла, патчахла, билгичле, файгъамбарла, акъылманла, алхимикле, факъырала да хайырланнгандыла.

Египетде, Персияда, Грецияда, Индияда, Къытайда, Японияда, Кавказда да чал сакъаллы къартла кеслерини аталарындан, аппаларындан къалгъан эски таякъларына таяна, ныгъышлада алай олтурадыла.

Тюнене, бюгюн, тамбла – ёмюрлюк бла шёндюгю заманны биригиуюдю. Болсада аланы атламлары кёрюрге, билирге, ахыр магъаналары ангыларгъа керекбиз.

Заманны тохтаусуз саркъыуунда биз кесибизни сакъларгъа, тас болуп къалмазгъа тиийшлибиз. Келир тёлюе, ата-бабала ючюн да. Туугъан жерибизни, кыралыбызны, ёз даражабызны сакълар ючюн да:

Поэт, булбул садды бар жер жюзю,
Неге бизге ёлюм сагъыш?
Садда уа – сюймеклик кёгет - жюзюм,
Анга уа не, заман агъыш?

Чынтты поэзия – ол адамны жюрегини, жаны-ны излеюдю, ол дууады. Окъуучу энчи дуниягъа атлам эте, аны башха тюрлю жарыгъанын эслейди. Ол анда жаланда бюгюнню угъай, озгъан ёмюрлени ауаналарын да кёреди. Аллай чыгъармаланы жазаргъа уа, айхай да, уллу, сейирлик фахмулары болгъанла тиийшлидиле.

Хар башха халкъны сезими кесини акъылман поэтлерини оюмларында, чыгъармаларында эсленеди. Ала тёлюеден тёлюеге ёте, кеслерин да къадар сайлагъан адам жазгъанына бютюнда тюшюндюре барадыла. Мени эртгеден бери шюёхум, уллу жазыучу Магомед Ахмедович Ахмедов да халкъны ызындан тизген, туугъан ташына, аны адет-тёресине кертичилей къалгъан адамды.

Ахмед улугъа аталгъан сёзюмю уа аны 60-жыллыгъына жораланнган назму бла бошагъра сюеме:

Кёгет жулдуз чакъса Гонодада:
Жаннганча гюл бахча къолда, жолда,
Тюз жашлыкъгъа къайтханча къартлыкъдан,
Биз къачмай жан, къардаш жууукълукъдан,
Кёгет жулдуз акъса Гонодада.

Кёгет жулдуз чакъса Гонодада:
Эркин кёгю, жери да талашдан,
Хар ким шыбырдаша: «Баракалла!»
Къалай жарый, жашнай Махачкъала,
Кёгет жулдуз чакъса Гонодада.

Кёгет жулдуз чакъса Гонодада:
Тарпан уча бек терк жигит къолда,
Бачамалыкъ асыл таматада,
Ачыкъ тейри эшик бар тарлада.
Кёгет жулдуз чакъса Гонодада.

Кёгет жулдуз чакъса Гонодада:
Махар будай элпек баразада,
Кериди тилкъаулукъ да арадан,
Бир чемерлик жыры нёгер жолда,
Кёгет жулдуз чакъса Гонодада.

Кёгет жулдуз чакъса Гонодада:
Къуранч тёрге учабыз улуда.
Жерим солуй окъсуз мамырлыкъда,
Сабий кюлкю толуду арбазда.
Кёгет жулдуз чакъса Гонодада.

БЕППАЙЛАНЫ Муталип,
КъМР-ни Жазыучуларыны союзуну председатели, поэт.

Дизайн

Эм иги проектле сайланнгандыла

Къабарты-Малкъар кыырал университети, аны медицина факультетини, Дизайн институту, педагогика эмда коммунальный -къурулуш колледжлерини баш мекямларыны ал бетлерини эмда ВУЗ-ну ара арбазыны дизайн-проектлерин жарашдырыу жаны бла конкурсну эсеплери чыгъарылгъандыла. Анга битеу да 23 иш берилген эди, деп билдиргенде биийик билим берген учреждениялы пресс-службасындан.

Университетни баш мекямы бла байламлы проектни жарашдырыуда биринчи жерни Дизайн институту преподаватели Аппайланы Кристина алгъанды. Экинчи жерге Политехника институту преподаватели Артур Журтов, ючюнчюге уа анда 3 курсда окъуучан Мурат Пшуков тийишли болгъандыла. Кристина дагыда ВУЗ-ну актовый залыны жангы проектин къурагъанланы санына да киргенди.

Университетде студентлени шахарчыкъларыны тийресин жашиллендириу эм тапландырыу жаны бла уа эм игиге Шауаланы Дианаиы иши саналгъанды.

Конкурсда хорлагъанланы эмда экинчи, ючюнчю жерлени алгъанланы бары да дипломла эмда ахча бла саугъаланырыкъдыла.

Бизни корр.

Конкурс

Ариулукъгъа фахму да къошулса

Озгъан байрым кюн Музыка театрда «Нальчанка-2015» деген конкурсну финалы болгъанды.

Аны шахарны жер-жерли администрациясыны Культура управлениясы жаш тёлюню чыгъармачылыгъын айнытыр, миллет адетлени-тёрелени сакълар муратда къурагъанды. Финалгъа он эм иги конкурсант айырылгъанды. Къызла хунерлери, билимлери, фахмулары бла бирге, Нальчикни тарыхын, тёрелени иги билгенлерин августа айдан бери кёргюзтюп, энчиликлерине эс бурдургъандыла.

Эришиу беш номинацияда бардырылгъанды. Жюри культурада, билим бериуде, жамауат организациялада ишлегенлени келечиленде къуралгъанды. Анга Нальчик шахар округу администрациясыны башчысыны биринчи орунбасары Анатолий Тонконог таматалыкъ этгенди.

Финалны ачылыуу бла алгъашлай, проектни сахнада бардыргъанла Владимир Битоков бла Лина Мафедзева залдагъылагъа къызланы арасында быллай эришиу ахыр кере 2012 жылда болгъанын эсгертгенди.Барыбыз да билебиз сагъынылгъан жылда «Нальчанка-2012» деген атха Лина тийишли болгъанын. Бу жол а конкурса Диана Этуева, Лина Ивлиева, Юлина Пашкова, биринчи даражалы ордени» бла къачан саугъаланганыны юсюнден айтханды.

Лина Мафедзева Лина Ивлиеваны саугъалайды.

Ызы бла ала сахнагъа той жыйрыкъла бла чыкъгъандыла. Айхай да, зал ариу да, кёрмючлю да къызланы барысына да къарсла бла тюбегенди. Алагъа омакъ юс кийимлени уа «Гармония» агентство бергенди.

Быллай номинацияны ызындан а къызла гимнастёркала, пилоткала бла чыкъгъандыла. Бу бёлюмда алгъышлагъанды. Экинчи жылда да шахарчыланы, фахмулу къызланы да къуандырыгъыз деп ийнанганын билдиргенди. Бюгюн а артха къалгъанла жокъдула, анга къатышхан окъуна - хорламды, дегенди.

Алай бла, жюри тохташдырыгъанга кёре, «Нальчанка-2015» деген атха Лина Ивлиева тийишли болгъанды. Лина Мафедзева анга корананы кийдиргенди эм энчи приз бла саугъалагъанды.

Мокъаланы Фатима, Карина Танашева, Карина Догова, Жетталаны Анжела, Альбина Пшукова, Милана Агнокова къатышхандыла. Таулу къызланы юсюнден энчирек айтхан заманда, Фатима Къабарты-Малкъар къырал эл мюлк университетде окъуйду эм ишлейди, жыйырма жылы болады. Анжела уа врач усталыкъны сайлагъанды, тепсеулени бек жаратады. Къызны онсегиз жылы толгъанды.

Биринчи номинация «Танышыу» болгъанды. Къызла сахнагъа бирем-бирем чыкъгъандыла. Фатима бешинчи, Анжела уа онунчу номерле бла къатышхандыла эришиуге.

Экинчисинде къызланы Нальчикни тарыхын билгенлерине эс бурулгъанды. Мында ала аны къачан къурагъанындан тебирел, къайсы жылда «Аскер махтаулукъну шахары» деген атха тийишли болгъанына дери айтыргъа керек эдиле. Конкурсну бу кезиуюнде Карина Догованы, Лина Ивлиеваны, Регина Кошокованы энчи белгилерге боллукъду. Фатима да аладан артха къалмагъанды. Нальчикде культурада ишлеген белгили адамланы юсларинден соруугъа тынгылы жууап бергенди. Анжела уа шахар «Уллу Ата журт урушну боллугъу алгъадан белгили тюйюл эди. Финалистледен хар бири республикадан Экинчи дуния урушха кетген жаш къызчыкъланы юсларинден билдириуле этгенديле. Ала анга уллу кёллю болмай хазырланнгланлары эсленип эди. Аны себепли бу номинацияда биреуленни энчи сайлап айтхан да къыйынды. Ма алай тынгылы эди номер. Аны кесин да къызла Уллу Ата журт урушха къатышхан тиширыуларгъа, Хорламны 70-жыллыгъына атагъанларын айтханларында, зал бютюнда ыразы болгъанын билдиргенди.

Къызла гимнастёркаларын байрам жыйрыкъларгъа алышын, урушну бошалгъанына къууанганча чыкъгъандыла. Аланы сайлауларыны юсюнден айтсакъ, къызыл, жашил, къызгъылсуу тюрсюнле аслам эдиле. Финалистле сахнагъа биринчи номинацияда кийген жыйрыкъланы уа алагъа жаш дизайнер Байрамукъланы Зайнаф тикгенди.

Къызла ариулукъларын, фахмуларын, билимлерин ачыкълагъандан сора сахнагъа жюрини келечилери чыкъгъандыла. Алагъа сайлау этген тынч болмагъанын черте, Анатолий Тонконог бу конкурсну юч жылдан бери быйыл жангыдан бардырылгъаны бла анга къатышханланы, бирсиленди «Биринчи вице-миссге Регина Кошокова айырылгъанды. «Экинчи вице-мисс» деген даражаны уа экеулен - Юлина Пашкова бла Карина Догова - юлешгенди. Жетталаны Анжела - «Мисс Улыбка», Мокъаланы Фатима «Мисс Очарование» деген атлагъа тийишли болгъандыла. «Л'этуаль» косметика компаниядан саугъала да алгъандыла. Бирсиле да къурулай къалмагъандыла. Диана Этуевагъа - «Мисс Подиум», Карина Танашевагъа - «Мисс Стиль», Альбина Пшуковагъа - «Мисс Грация», Милана Агноковагъа «Мисс Шарм» титула берилгенديле.

Эришиуню кезиуюнде Музыка театрны солистлери Холамханланы Къайсын, Алим Кодзоков, «Балкария» фольклор-этнография къырал тепсеу ансамбль, Индина, «Кабардинка» къырал академиялы тепсеу ансамбль, КъМКъУ-ну «Каллисто» къауум эм башхала аламат концерт кёргюзтгенديле.

Жашлыкъ не заманда да ариуду. Анга уа фахму да къошулса, ол аламатды. Аны себепли ол кюн къуралгъан байрамдан ары келгенле таза да зауукъкъыз тапханлыкъдыла.

ТРАМЛАНЫ Зухура.

Суратланы **А.ЕЛКАНОВ** алгъанды.

Шёндагю жаш тёлю

Ахыр жыллада республикабызда спорт къыстау айнып барады, жаш адамларыбыз, Къабарты-Малкъарны атындан эрише, майдалсыз хазна къалмайдыла. Аланы къырал, Европа, дуния даражада чыкъгъанлары бирбирлени уа Олимпиада оюнлагъа окъуна жеттенлери, айхай да, ёхтемлендиреди. Аланы араларында тишириуле да болгъанлары уа бютюнда къууандырады.

Бабугентден Гуппойланы Магометни къызы Алина, дзюдону сайлап, умутландыргъан спортчуларыбызны санына къошулгъанды. Жангыз да бир ай жарау этгенден сора, эришиулеге къатышып тебиргенди. Алгъаракъладa ол Анапаны немис-фашист уууччууладан азатлауну юнюне жораланнган XXIV битеуроссей эришиуледе ючюнчю жерни алгъанды, СКФО-да доммакъ майдал къытханды. Къабарты-Малкъар къырал аграр университетде бардырылгъан эришиуледе топну атыуда бла узунлукъгъа секириуде да биринчи болгъанды. Волейбол бла бешинчи классдан бери кюрешеди, элини, университетни да волейбол командаларыны капитаныды. Миллет тепсеулеге юйренеди. Бюгюн а ол бизни ушакъ нёгерибизди.

«Тиширыу ышанланы сакъларгъа спорт чырмамайды»

- Алина, сен алыкъа жаш адамса, алай спортну быллай къыйын тюрлюсюнде жетишимли болалгъанса. Анга жолунг а къайдан башланнганды?

- Спортха жюрегим гитчелигимден бери да тартханды. Тюкеннге, башха жумушха бара, жолда жашчыкъла жарау этгеге баргъанларын кёре тургъанма. Бир кере уа ызларындан спортзалгъа киреме. Кёп да мычымай алагъа къошулама. Биринчи тренерим Герийланы Хусей мени да ала бла тенг юйретип башлайды. Къол тюйюш бла тёртюнчю классдан онунчугъа дери юкрешгенме.

Школну бошагъандан сора Къабарты-Малкъар къырал аграр университети «Землеустройство бла кадастр» бёлюмюне киргенме. Жарсыугъа, спортну мен жаратхан тюрлюлери бла кюрешген къызчыкъла жокъ эдиле, жашла бла бирге жарау этерге уа сюймей эдим. Алай бир кесекден 24 номерли школда дзюдогъа къызла да жюрюгенлерин эшитеме. Кёп да сагъыш этте турмагъанлай, экинчи кюн ары атланама.

Анда бек алгъа Мухамед Боготовха тюбейме, алада юйренирге, эришиулеге къатышыргъа, жетишимли болургъа сюйгеними, ол иени гитчелигимден да муратым болгъанын билдиреме. Ол угъай демейди, кел кесинги сына, дейди. Школну директору Олег Саральпов да, жарауну кёл салып этгеними, бир кюнню да къоймазгъа кюрешгеними, итиниулюгюмю кёре, мени юйретип тебирейди.

- Сен иги кесек заманны къол тюйюш бла кюрешгенсе. Ким андан ары бардырыргъа нек сюймегенсе? Жангы затны башлагъандан эсе, юйренген ыз бла баргъан тынч тюйюлмю эди?

- Сабий заманымдан бери жашауун спорт бла бирге болгъаны себепли дзюдогъа кёчерге къыйын тюйюл эди. Ары бир ай жюрюгенимден сора, биринчи эришиулеримде баргъанбыз. Ол Къарачай-Черкесде мастерский турнир эди, анда беш сермеш бардырып, ючюнчю жерни алгъанма. Бу эсеп мени кесими, тренерими да къууандыргъанды. Андан къайтханлай а жарауну бютюн къаты бардырып башлагъанбыз.

- Бир ай ол, сёзсюз, аз заманды. Болсада андан да иги кёрюмдю болдурургъа не зат жетмегенди?

- Сынам. Бир кесек жарсыгъан да эте эдим, аны татамиге чыкъгъан хар спортчу да сынайды. Алай къоркъгъан деген зат а эсимде да жокъ эди. Жангыз да бир сагъышым бар эди – къолумдан келгенни аямазгъа.

- Бу сени биринчи эришиуюнг асе да, тренерингни, кесинги аллынгда да жууаплылыкъны сеземи эдинг?

- Майдал ючюн биринчи кере тутушханым себепли аллай сезимим болмагъанды, къыталрыкъма деп да турмай эдим. Кючюмю, не зат этталгъаныма бла къалгъаныма билирге сюе эдим. Артда, юч айдан сора, СКФО-ну чемпионатына баргъанма. Анда къыйыныракъ эди, болсада «доммакъны» мында да алалгъанма.

- Сен бу эки эришиуде сермешлерингден биринде бир къыз бла тутушханса. Алгъа анга къытдыргъанса, алай СКФО-да уа хорлагъанса. Аны юсюнден толуракъ айтсанг эди.

- Ол хорламымдан сора ёсгеними ангылагъанма. Ол манга кёл этдиргенди, мындан арысында да жарауланы бютюн къаты бардырыргъа таукелленди.

- Алай эсе, Анапада битеуроссей турнирге къарыу, ниет жаны бла да хазыр эдинг?

- Округ эришиуледе къызчыкъланы танып башлагъан эдим. Анападагъы турнирге уа сау къыралдан спортчула къатышхандыла, ол санда Россейни жыйымдыкъ командасына киргенле да. Анда да беш сермеш бардыргъанма, аладан ючюсюнде къытып, доммакъ майдал алгъанма.

- Къайсы спортчугъа да спортзал экинчи юйюча, анда тенглери уа къарындашларыча боладыла. Сени уа тренерлеринг, биргенге жарау этген къызчыкъла бла аранг къалайды?

- Мен да спортзалгъа юйюмеча келеме. Анда бир бирибиз бла арабыз юйюрдечады. Тренерлерим Олег Саральпов бла Мухамед Боготов манга салгъан къыйынларын бошуна кетмезлигин кёргюзтюр, жетишимлерим бла аланы къууандырыр ючюн къолдан келгенни аярыкъ тюйюлме.

Биргеме жарау этген къызланы уа эгечларимча кёреме. Шуёхунг - ол сени ангылагъан, къууаннган, къыйналгъан сагъатынгда къатынгда болгъан адамды, ала аллайладыла.

Сора спорт окъуучуа чырмау этеди дегенле бек жангыладыла. Жарау этермезге неда окъумазгъа сылтау излегенле айтадыла алай. Сюйген аланы эксине да заман табаллыкъды.

- Дзюдону уллу философиясы барды, ол кеси энчи дуниячады. Аны бла кюрешгенинг санга харкюнлюк жашауунгда болушамыды? Ол санны-чархны къарылу этгени баямды, мен ниет жанын айтама.

- Дзюдо инсанны адеп-къылыкъгъа юйретеди, нек дегенде сени бла эришген адамгъа хурмет эте билирге керекске. Сора кесингге ийнанырга, низамда тутаргъа итиндиреди. Ала уа жашауда бек керекли шартладыла.

- Мен билгенликден, спортчула терсликге, къарыусузну къыйнагъаннга тёзмейдиле. Аллай зат кёрсенг, эслемегенча этип, бир жаны бла ётюп кеталлыкъмыса?

- Угъай. Бирле он сени ишинг тюйюлдю, деп да айтырла. Алай огъурсузлукъну кёрмегенча уа эталлыкъ тюйюлме. Адамны танымасам да, къолумдан келгенича болушургъа кюреширимме. Уллу кёллюлюк игиликге келтирмейди.

- Адамлада къаллай шартланы огъурламайса?

- Кесин башхаладан бийигирек салса, алдаргъа кюрешсе, жаратмайма. «Мен кимме, сен кимсе», - деп сюелирге жарамайды.

- Къыз спортну быллай тюрлюсю бла кюрешсе, кёпле, бютюнда бизде, аны ангыламайдыла, ол угъай, аны эр кишиге ушатадыла. Алагъа не дерик эдинг?

- Кючю спорт бла кюрешмегенликге, кеслерин тюз да эр кишилеча жюрютген къызла кёпдюле. Тиширыу ышанланы сакъларгъа спорт чурум тюйюлдю. Жангыз да залны бла жашауунгу андан къалгъан кесегин къатышдырыргъа керек тюйюлдю, хар нени да кесини жери барды.

- Алина, заман жетгенде, юйюр да къурарса. Сабийлеринги спортха юйретирикмисе?

- Ала спорт бла кюрешселе, бек сюеримме. Орамлада айланып, тапсыз къауумлагъа къошулуп, ичгиле, тютюнню берилгенден эсе, заманларын спортзалда ётдюрселе, кеслерине иги боллукъду, анда ала ахшы тенгле да таballыкъдыла. Алай аланы бир башха затха фахмулары болуп, аны бла кюреширге сюйселе, бир жанына тартырыкъ тюйюлме.

- Баям, бу соруугу биринчи берирге керек эди. Атанг бла ананг спорт бла кюрешгенинге къалай къарайдыла? Биринчи майдалынгы алып, ананга сёлешгенинде, ол не дегенди?

- Бек къуунганган зат. Атам бла анам мени къачан да ангылайдыла, болушадыла, алагъа жюрекден ыразыма.

Ушакъны **КУЛЧАЛАНЫ Зульфия** бардыргъанды.

Алгъышлау

Къууанч, насып да тежейбиз

Бу кюнледе коллегабыз, «Заман» газетни корреспонденти **Курданланы Магометни жашы Сюлемен** бла **Аккыланы Дауутну къызы Зухура** бир юйюр къурагъандыла. Редакцияны атындан биз аланы жюрегибизден алгъышлайбыз эмда жашау жолугъуз кенг, насыплы болсун дейбиз.

Багъалы Сюлемен бла Зухура, жангы къуралгъан юйюрюгюз къууанчдан, сабий ауузладан толсун, мудахлыкъ сизге жетмесин, бийик ючнуу арагъыздан кетмесин!

СПАРТАКИАДА

Шахматчыланы хорламлары

Окъуучуланы спартакиадаларыны чеклеринде Элбрус районну Сабийлени эм жаш тёлюню чыгъармачылыкъларын айнытыуну Мокъаланы Магомет атлы арасында шахматладан эришиуле къуралгъандыла. Анда жашланы араларында терскъаулу Бабаланы Ренат хорлагъанды. Экинчи жерни Быллымдан Афашокъаланы Махти, ючюнчюню уа Тырныауюздан Ахматланы Мухаммат алгъанды.

Къызлада эм иги кёрюмдю Журтубайланы Селима болдургъанды. Экинчи жерге Юлия Кумахова чыкъгъанды. Ала экиси да Тырныауюздандыла. Эм ючлюлени санына

Быллымдан Афашокъаланы Фатима да къошулгъанды.

Битеулю зачётда уа барындан да алгъа шахарны бешинчи номерли гимназиясыны командасы чыкъгъанды.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Билдириу

Малкъар театр чакъырады

2015 жылда **12 ноябрьде** Къуйиланы Къайсын атлы Малкъар къырал драма театрда Тёппеланы Алимни пьесасына кёре салынган «Учхан жулдуз» деген спектакль боллукъду. Ол **18.00 сагъатда** башланырыкъды.

Спектакль баргъан кезиуде тексти орус тилге кёчюрюледи.

Тёгерек стол

Миллет адабиятны айнытыуну онглары сюзюллюкдюле

11 ноябрьде 15 сагъатда КъМР-ни Жамауат палатасында (Ленин атлы проспект, 57) «Миллет адабиятны айнытыуда проблемала эм онгла» деген темагъа «тёгерек стол» бардырыллыкъды.

КъМР-ни Жазыучуларыны союзуну членлери, тилманчла, библиотекада ишлегенле къабарты эм малкъар адабиятланы болуммларыны, орус тилде жазгъан авторланы китаплларыны, миллет тилледе жазылгъан чыгъармаланы орус тилге кёчюрююню, аланы халкъгъа белгили этиуню проблемаларыны юсларинден айтырыкъдыла. Ушакъгъа специалистле, асламлы информация органланы келечилери да чакъырылладыла.

Жыйылыу «Поэзия хар адамгъа да» деген проектни ахыргъы бёлюмюдю. Ол юйюрню сакълау, тиширыулагъа эм сабийлеге болушлукъ этиу жаны бла «Жан» жамауат организацияны башламчылыгъы бла бардырылады.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редакторну орунбасары
Текуланы Хауа

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

АТТАЛАНЫ ЖАМАЛ
(баш редактор)

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары)

ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь)

ТИКАЛАНЫ Фатима

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - 42-63-01.
Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Жамауат-политика жашау - 42-67-68, 42-24-02.
Культура - 42-75-82.
Социальный-экономика - 42-66-73, 40-59-18.
Жангылыкъла эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окъуучула бла байламлыкъла жюрюткюу эм реклама - 42-37-94.
Тилманчла - 47-31-28. Энчи корреспондент - 42-68-72. Бухгалтерия - 42-30-87.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди.
Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерациясы басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 зает тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-6 бет) кёпюю алмайды.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнюда регистрация этилгенди.
Регистрация номер —И—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланнганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Газетлени иелерине тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: 76-01-28, 76-01-10

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: 42-69-34

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынгданды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Текуланы Хауа - дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарыны орунбасары
Бийчеккуланы Жаннета - (1, 2 - чи бетле),
Геляланы Валентина - (3, 4 - чю бетле) - корректорла.

Тиражы 2100 экз. Заказ № 1861
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

электрон почта:
elbor_50@mail.ru